



Aalscholvers moeten regelmatig hun verenpakket drogen. Met treft ze dan ook vaak met gespreide vleugens zittend aan.

Foto: W. Smeets.

Aalscholvers en beroepsvissers: een voortdurend spanningsveld

Wim Smeets

Op 18 juni 2008 stuurde minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) mevrouw G. Verburg een brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de 'Uitkomst diverse onderzoeken; aalbeheerplan'. In deze brief wordt ingegaan op de uitkomsten van een onderzoek naar illegale vangst van Zalm, Zeeforel en andere trekvis in het Nederlandse rivierengebied door de beroeps- en sportvisserij. Daarnaast wordt gekeken naar de uitkomsten van de invloed van de Aalscholvers op de visstand in het IJsselmeer en de stand van zaken met betrekking tot het 'aalherstelplan'.

Aalscholveronderzoek

Het IJsselmeergebied is een belangrijk broed- en foerageergebied voor Aalscholvers in Nederland en Europa. De gewenste populatieomvang is vastgelegd in de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is het beleid erop gericht de omvang van de huidige aalscholverpopulatie te behouden. Deze omvang komt overeen met de natuurlijke draagkracht van het ecosysteem in Nederland. Vissers vinden echter dat er te veel zijn. De beroepsvissers op het IJsselmeer zijn van mening dat de Aal-

scholver in belangrijke mate verantwoordelijk is voor de achteruitgang van de visstand. Uit het onderzoek blijkt dat vooral in de winter, als veel vissen zich concentreren in de diepere delen van het IJsselmeer, zij kwetsbaar zijn voor de in groepen foeragerende Aalscholvers. Het dieet van de Aalscholver bestaat grotendeels uit commercieel minder belangrijke vissoorten. Hoewel Snoekbaars maar een klein deel van het voedsel van de Aalscholver vormt laten berekeningen van de onderzoekers zien dat de consumptie van Snoekbaars door Aalscholvers een omvang heeft vergelijkbaar met de

jaarlijkse vangst van Snoekbaarzen door de beroepsvisserij. De onderzoekers sluiten niet uit dat de invloed van de Aalscholver op de visstand groter is dan tot nu toe werd gedacht. Daarnaast constateren de onderzoekers dat technische mogelijkheden om de (lokale) omvang van de aalscholverpopulatie te beheersen zeer gering zijn, nog los van juridische bezwaren. De minister zegt toe in overleg te treden met alle betrokken partijen om te bezien of de bevindingen van de studie aanleiding geven tot nieuwe maatregelen. Sportvisserij Nederland gaat dit overleg organiseren. Afhankelijk van de uitkomsten van dit overleg zal de minister op Europees niveau inventariseren of er draagvlak is voor communautair (betrekking hebbende op landen van de Europese Unie, red.) beheer van de aalscholverpopulatie.

Aalherstelplan

De minister werkt over twee sporen om de Europese Aalverordening in te vullen. Het eerste spoor, onderzoek, is in volle gang. Er is informatie verzameld over de huidige palingstand, de palingvisserij en andere menselijke invloeden op de palingstand. Er zijn suggesties gedaan voor mogelijke beheersmaatregelen en deze suggesties

zijn voorgelegd aan een adviesgroep. Er blijken echter geen kant-en-klare methoden beschikbaar te zijn voor de bepaling van het Europese Streefbeeld (40% van de geslachtsrijpe Paling moet kunnen terugkeren naar zee), de toetsing van de huidige toestand en de te nemen maatregelen. De minister zal deze zaken Europees agenderen omdat voor de uitvoering van het beleid een Europese aanpak van groot belang is. Uiterlijk 31 december 2008 moet de minister een beheersplan indienen bij de Europese Commissie.

Het tweede spoor betreft het opdoen van praktijkervaring bij beheersmaatregelen. Bij een aantal Visstandbeheercommissies zijn proefprojecten voor aalbeheer gestart. Ook bij palingverwerkende bedrijven zijn initiatieven in voorbereiding voor verbetering aan de aalstand. De Rijksuniversiteit Leiden doet al enkele jaren onderzoek naar de kunstmatige voortplanting van Paling. De minister zal proberen deze initiatieven te integreren in het herstelplan.

De minister baseert haar conclusies op het rapport 'Bureaustudie invloed Aalscholvers IJsselmeer en Markermeer op visstand en beroepsvisserij'. Dit rapport is geschreven door Witteveen + Bos, A&W Ecolo-



Aalscholvers bij het Eemmeer.

Foto: Peter van der Wijst.



De invloed van de Aalscholver op het bestand van de Paling is gering. Aalscholvers vangen maximaal 7,5% van de Paling die de beroepsvisser vangt. Foto: W. Smeets.

gisch Onderzoek, Bureau Veldkamp en Aquaterra Water en Bodem B.V. Het beschrijft uitvoerig onder andere de aantalsontwikkeling en verspreiding van de Aalscholvers, het voedsel van de Aalscholvers, de inschatting van de invloed van de Aalscholvers op de visstand en visserij in het IJsselmeer-Markermeer en de technische en juridische mogelijkheden voor beheersing van de aalscholverpopulatie.

Aalscholvers foerageren vooral 's ochtends. Het jachtgebied bestaat uit de meest uiteenlopende wateren en varieert van grote zoute wateren en zoete meren, plassen en rivieren tot kleine vaarten, grachten en sloten. De Aalscholver is een zichtjager die zijn prooi, vrijwel uitsluitend vis, onder water achtervolgt tot op een diepte van maximaal 10 meter. In de eerste jaren na de afsluiting van het IJsselmeer foeragerden Aalscholvers hier vooral

alleen en slechts af en toe in groepen. Vanaf de jaren zeventig van de vorige eeuw is dit omgekeerd en vissen ze in het gebied soms solitair maar meestal sociaal. Op het IJsselmeer kunnen groepen van 4.000 tot 10.000 vogels samen foerageren. Tijdens dit gezamenlijke vissen drijft een groep onder water zwemmende Aalscholvers een school kleine vis (10-20 cm) uit de donkere waterlaag naar de oppervlakte. Daarna vangen ze de vissen tegen de achtergrond van de oplichtende toplaat.

Na het vissen nemen zij op de rustplaats vaak een karakteristieke pose aan met hangende vleugels, waarbij het verenkleed wordt gedroogd.

Aantalsontwikkeling

De aantallen Aalscholvers in de kolonies, op de slaappleatsen en op het water zijn in de afgelopen decennia door ervaren vogelwaarnemers geteld. Deze aantallen zijn lager dan de vissers veronderstellen. Rond het IJsselmeer zijn maximaal ongeveer 15.000 (gemiddeld 11.000) broedparen geteld. Dit komt overeen met maximaal ongeveer 30.000 broedvogels. Na het uitvliegen van de jongen kan dit aantal nog verder oplopen. In de loop van de zomer echter trekken ook al Aalscholvers weg naar andere delen van Nederland en naar het zuiden van Europa.

De afgelopen tientallen jaren zijn de Nederlandse Aalscholvers jaarlijks geteld en de aantallen broedvogels in het IJsselmeergebied zijn gebaseerd op nauwkeurige tellingen van het aantal nesten in de verscheidene kolonies. Het totaal door onderzoekers getelde aantal Aalscholvers in het gehele IJsselmeergebied bedroeg ruim 38.000 vogels in de zomer van 1999. De getelde aantallen vogels in het IJsselmeergebied en Nederland sluiten goed aan op de totalen zoals die bekend zijn uit

de totale Europese wintertellingen en van de Europese broedpopulatie.

Aalscholvers zijn voor een groot deel sociaal vissende vogels. Vanuit de kolonies en slaappleaatsen bestrijken zij een groot deel van het IJsselmeergebied. Daar jagen ze soms in grote groepen.

Bovendien maken Aalscholvers aan elkaar duidelijk waar een goede visplaats is. Zij pendelen dan in grote slierten heen en weer tussen de visplek en de kolonie. Op die manier kan de indruk ontstaan dat er steeds meer vogels bijkomen. Het aantal broedvogels in het IJsselmeergebied is in de laatste jaren gelijk gebleven, waarbij er een verschuiving heeft plaatsgevonden naar het noordelijke deel van het IJsselmeergebied. In combinatie met het gedrag van de Aalscholvers (sociaal foerageren, heen en weer pendelen in grote groepen) en de verschuiving van het foerageergebied is dit, naar de mening van de opstellers van het rapport, een aannemelijke verklaring voor het verschil tussen de jaarlijks getelde aantallen en de indrukken van de aantallen die bestaan bij de beroepsvissers.

Aalscholvers en beroepsvisserij

De Aalscholver is een opportunistische viseter, die zowel grote als kleine vissen eet. Hij vist op vrijwel alle aanwezige soorten vis, zowel commerciële als niet-commerciële soorten. Vroeger aten Aalscholvers veel commercieel interessante vissoorten zoals Paling. Tegenwoordig is de visstand daarvan zo laag, dat deze nauwelijks nog door de Aalscholver wordt geconsumeerd. Het aandeel van Snoekbaars en Baars in het dieet van de Aalscholver kan in Nederland erg variëren per gebied en per maand. Zijn voorkeur gaat uit naar vissen met een lengte van 10-25 cm. Wanneer de visstand voor een groot

deel uit kleine vissen bestaat, zoals de laatste jaren in het IJsselmeergebied het geval is, bestaat zijn dieet vooral uit kleine vis, Pos, Baars, Blankvoorn en Spiering. Af en toe zijn in de kolonie van de Oostvaardersplassen ook resten van zeevissen aangetroffen.

De commercieel meest belangrijke soorten in het IJsselmeer zijn Snoekbaars, Baars en Paling. Aalscholvers eten naar schatting jaarlijks 2.000 ton vis in het gehele IJsselmeergebied, inclusief de randmeren en Flevoland. Hiervan bestaat 16-29% uit Baars, 0-7,8% uit Snoekbaars en 0,1-1,3% uit Paling. Omgerekend is dat 320-580 ton Baars, 0-156 ton Snoekbaars en 2-26 ton Paling. De laatste jaren eten Aalscholvers steeds minder Paling in het IJsselmeer. Het verorberen van Baars en Snoekbaars kan sterk wisselen per gebied en per seizoen. Het is een algemeen verschijnsel dat vissen in het voorjaar (paaitijd) en in het najaar/winter concentraties vormen in kleine gebieden, in het najaar/winter gebeurt dit in dieper water. Het oppervlak aan diep water in het IJsselmeer bedraagt slechts 2% van het totale oppervlak.

Wanneer vis zich hier concentreert, vormt zij een gemakkelijke prooi voor de daar vissende Aalscholvers.

Naast Aalscholvers leven andere visetende watervogels in bepaalde perioden van het jaar op en rond het IJsselmeer. Deze viseters – Visdief, Fuut, Lepelaar, Nonnetje, Grote Zaagbek, Dwergmeeuw, Reuzenster en Zwarte Stern – zijn afhankelijk van kleinere vissen dan de Aalscholvers prefereren. Zij eten voornamelijk Spiering, kleine Baars en Blankvoorn (tot maximaal 20 cm) en Driedoornige Stekelbaars. De precieze invloed van deze andere viseters is niet bekend, maar de verwachting is niet dat de aantallen van de commercieel interessante soorten

Noot van de schrijver

Over de invloed van de reigerachtigen die ook vissen rondom het IJsselmeer, wordt met geen woord gerept in het rapport. Uit eigen ervaring heb ik gezien dat Blauwe Reigers uitvoerig profiteren van het sociaal vissen door Aalscholvers. Op het Nijkerkernauw werd op een gegeven moment sociaal gejaagd door enkele duizenden Aalscholvers. Zij dreven de vis op in oostelijke richting tegen de Zeedijk (gemeente Nijkerk) aan door in een hoefijzervorm te zwemmen. Op deze Zeedijk stonden enkele honderden Blauwe Reigers te wachten tot de vis tegen de dijk werd opgejaagd en toen deden zij zich tegoed aan de hun in de bek gedreven vis. Hoewel in dit rapport de vraag wordt gesteld 'Hoe verhoudt de onttrekking door Aalscholvers zich tot de onttrekking door de visserij?' wordt niet vermeld hoeveel vis er wordt gevangen door de visserij. Van Willem Dekker van het ministerie LNV kreeg ik in een later stadium gegevens over visvangsten. Zie Tabel 1 en 2. Deze informatie staat niet in het rapport.

Gebied	Stroomgebied	Oppervlak (km ²)	Aantal Bedrijven	Geschatte vangst (ton)		Bron
				Rode Aal	Schieraal	
Waddenzee	Rijn	2591	25	37	-	EU logboeken
	Eems	38	2	3	-	EU logboeken
IJsselmeer	Rijn	1820	85	240	40	Afslag
	Grote rivieren	120	21	46	91	Schatting
Zeeland	Maas	60	2	4	9	Schatting
	Schelde	535	43	75	?	(EU logboeken)
Overige wateren	Rijn	428	0	0		
	Ems	900	56	222	133	Schatting
	Maas	86	2?	9	5	Schatting
	Schelde	288	1?	4	2	Schatting
		67	0			
Totaal		6528	237	640	280	

Bij deze opgaven komen ook nog de vangsten van de hengelsport: 200-400 ton (200 is waarschijnlijker dan 400). Overige factoren: waterkracht 20 ton, gemalen 125 ton, Aalscholvers 50 ton, barrières onkwantificeerbaar, PCB/dioxine onkwantificeerbaar. Bron hiervan is een nog niet gepubliceerd rapport in voorbereiding bij LNV.

Tabel 1: Overzicht van de aanlandingen van beroepsvissers (85 vergunningen, 68 bedrijven) in ons land in 2004. De cursieve getallen geven schattingen per rivierstroomgebied weer, gebaseerd op de aanname dat de vangsten evenredig over de visserijbedrijven zijn verdeeld. (Schriftelijke mededeling: Dekker 2007).

worden beïnvloed.

Tabel 1 geeft een overzicht van de aanlandingen van beroepsvissers (85 vergunningen, 68 bedrijven) in ons land in 2004. De ontwikkeling van aangevoerde Paling op veilingen rond het IJsselmeer is te zien in Tabel 2. De opgave voor 2007 is een recent getal, dat nogal afwijkt van de vorige jaren. Het is nog niet zeker of dit juist is. De afgelopen jaren werd steeds voorspeld dat de vangsten tussen 2005 en 2010 sterk zouden gaan dalen, maar deze daling lijkt wel heel snel en plotseling. (Schriftelijke mededeling: Dekker 2008). Toch meldt Dekker in de loop van 2008 dat het getal van 2007 juist blijkt te zijn. In 'Vogelnieuws', oktober 2008 wordt vermeld: 'De stand van

Aalscholvers op het IJsselmeer is gekelder na het rampjaar 2007 toen 7000 nesten wegens voedselgebrek werden verlaten'. Was het niet alleen een rampjaar voor de Paling maar ook voor de andere vissoorten?

Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van een Visstandbeheercommissie voor het IJsselmeer en het Markermeer. In het kader hiervan is een concept visstandbeheerplan opgesteld waarin wordt aanbevolen de visserij-inspanningen met 50% te reduceren. Dit is bedoeld om de visserij te verduurzamen, de visstand te herstellen en de vangsten te verbeteren.

Gewenste omvang aalscholverpopulatie
De Aalscholver heeft in het verleden laten

Jaar	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000
0	324	620	1157	838	3205	4152	2999	1112	641	472	368
1	387	988	989	941	4563	3661	2460	853	701	573	381
2	514	720	900	1048	3464	3979	1443	857	820	548	353
3	564	679	742	2125	1021	3107	1618	823	914	293	279
4	586	921	846	2688	1845	2085	2068	841	681	330	245
5	415	1285	965	1907	2668	1651	2309	1000	666	354	234
6	406	973	879	2405	3492	1817	2339	1172	729	301	230
7	526	1280	763	3595	4502	2510	2484	783	512	285	130.5
8	453	1111	877	2588	4750	2677	2222	719	437	323	
9	516	1026	1033	2108	3873	3412	2241	510	525	332	

Dit overzicht geeft de aanvoer van Paling op de veilingen rond het IJsselmeer in tonnen per jaar. Palingaanvoer die niet is aangeboden bij de veilingen, is buiten beschouwing gelaten omdat de omvang daarvan beperkt is. *Landings of Eel in tons per year, from the auctions around Lake IJsselmeer, Rhine RBD. Only landings recorded at the auctions are included; other landings are assumed to represent a minor and constant fraction.*

Tabel 2 - Aanvoer van Paling op veilingen in Nederland (Schriftelijke mededeling Dekker 2007).

zien een veerkrachtige soort te zijn. Door intensieve vervolging kort na de Tweede Wereldoorlog was de Aalscholver bijna uit Nederland verdwenen. Na het staken van vervolging en terugdringen van bestrijdingsmiddelen heeft de populatie zich volledig hersteld.

Het IJsselmeergebied is het belangrijkste gebied voor broedende Aalscholvers in Nederland. Er broedt een groep van ongeveer 10.000 tot 13.000 paren; dat is ongeveer 50-56% van de landelijke hoeveelheid van 20.000-23.000 broedparen. Het gebied vormt tevens het belangrijkste gebied voor vissende en rustende, niet broedende Aalscholvers in Nederland. Er verblijft 44% van de landelijke populatie en 3% van de internationale populatie niet-broedvogels. Voor het IJsselmeer is het doel voor de Aalscholver het behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een totaal van gemiddeld 8.100 vogels, ofwel ongeveer 33% van de landelijke hoeveelheid van ten minste 24.500 Aalscholvers. Het doel is gelijk aan het getelde seizoengemiddelde. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van

instandhouding van de aalscholverpopulatie is gunstig.

Mogelijkheden populatiebeheersing

Aalscholvers worden beschermd door middel van de Flora- en faunawet. Op basis van deze wet is het in principe verboden dieren te schaden, maar er bestaan wel een aantal vrijstellingen en ontheffingen op dit verbod. Op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan voor bepaalde belangen voor vogels een vrijstelling of ontheffing worden verleend als er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding en er geen andere bevredigende oplossingen zijn. De vrijstellings- en ontheffingsmogelijkheden voor het belang 'Het voorkomen van schade aan bedrijfsmatige visserij' zijn echter beperkt en kunnen alleen worden verkregen voor het verontrusten van vogels. Praktisch gezien betekent dat verjagen. Voor het doden van vogels of het vernielen van nesten en eieren kan voor het visserijbelang op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet geen ontheffing worden verkregen.

Alleen artikel 68 van de Flora- en fauna-



Aalscholvers bij Stavoren.

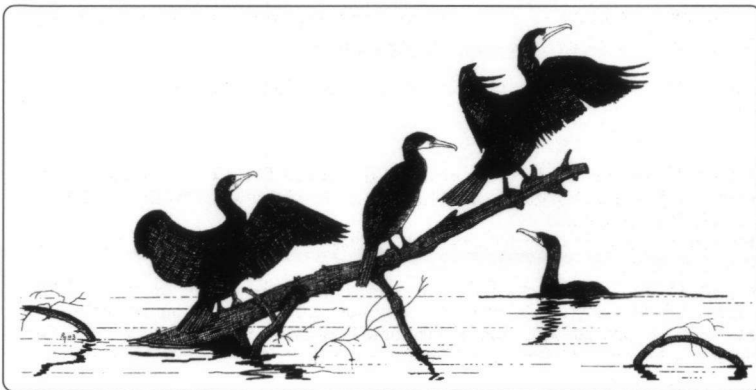
Foto: Peter Tool.

wet blijkt mogelijkheden te geven voor een ontheffing voor ingrijpende maatregelen ter inkrimping van de hoeveelheid Aalscholvers. Voor het toepassen van artikel 68 moet er sprake zijn van 'belangrijke schade'. Hierbij moet worden aangetoond dat de Aalscholvers belangrijke negatieve gevolgen hebben voor de bedrijfsmatige visserij in het IJsselmeergebied. Het behouden van een gunstige staat van instandhouding is ook voor ontheffing op grond van artikel 68 een harde ondergrens voor het verlenen van toestemming voor negatieve handelingen. Zou men de stand van de Aalscholvers belangrijk willen verminderen dan zijn er extreme maatregelen nodig. In tijden dat alom het belang van natuurbescherming wordt ingezien, lijkt maatschappelijk draagvlak voor dit soort maatregelen te ontbreken.

Les uit het verleden

Na de sterke groei van de Nederlandse aalscholverpopulatie in de jaren dertig van de vorige eeuw, vatte in het begin van de jaren veertig de mening post dat het voor het behoud van een goede aalscholverstand nodig was de broedbossen te behouden. Destijds werd dat in Nederland nog als probleem gezien. Tegenwoordig is er veel meer bos dan toentertijd. Men was bang dat door de uitwerpselen van de Aalscholvers de broedbossen zouden verdwijnen. Voor het behoud van de broedbossen zouden de aantallen Aalscholvers gereguleerd moeten worden. Mede doordat het winstgevend was, leek het bijna helemaal wegnemen van de jongen of eieren de beste methode. Daarom werden er in De Wieden van 1941

tot en met 1958 (weer) beperkende maatregelen genomen. Dankzij het feit dat Natuurmonumenten de poelierbriefjes gearchiveerd heeft, kon de omvang van de beperkende maatregelen bekeken worden. In de jaren 1941-'44 werden minstens 8.400 bijna vliegvlugge jongen in de kolonie in de Bakkerskooi gedood. Daarnaast werden in 1943 circa 5.000 adulte en jonge vogels in de broedtijd in het visgebied aan de IJsselmonding geschoten. Vooral gedurende de laatste oorlogsjaren tekende zich een scherpe daling af in het aantal Aalscholvers dat in de Bakkerskooi broedde. Een deel van de vogels verhuisde, waarschijnlijk naar het Naardermeer: in 1942 vestigden zich daar 250 paren waarvan alle nesten werden vernietigd en in 1943 werden daar 1.600 nesten gebouwd, die wederom praktisch allemaal werden vernietigd. In 1944 vond geen massale vestiging in het Naardermeer plaats. Een zeer groot aantal Aalscholvers verhuisde naar de Otterskooi in De Wieden, waar in de jaren 1945-'46 circa 2.000 paren nestelden. Ook in de Otterskooi werden de vogels niet met rust gelaten. In 1946 werden ze daar weer grotendeels verdreven en keerden ze terug naar de Bakkerskooi. Helaas is niet bekend hoeveel Aalscholvers in de jaren 1945-'46 in de Bakkerskooi hebben gebroed. Waarschijnlijk zijn dat er niet veel geweest, omdat het er vlak na de oorlog op leek dat de kolonie van de Bakkerskooi verlaten was. In 1950 was de kolonie in de Bakkerskooi weer op volle sterkte. Uit de populatie van Wanneperveen, die in 1940 circa 2000 paren telde, werden in de jaren 1941-'44 zeker 13.400 vogels gedood (grote jongen, maar ook



Tekening:
Ronald Messemaker.



Aalscholver.

Foto: Ronald Messemaker.

veel volwassen en bijna-volwassen vogels). Deze ingreep leidde tot een verspreiding van vogels binnen De Wieden (Otterskooi) maar ook naar het Naardermeer. Ondanks deze massale ingrepen telde de kolonie in de Bakkerskooi in 1950 weer 2000 broedparen. Een vermindering was niet bereikt. Wel waren de aankoopkosten van de Bakkerskooi door de verkoop aan de poelier van een groot deel van de jongenproductie snel terugverdiend. Wat deze geschiedenis leert is dat ook zeer rigoureuze ingrepen uiteindelijk tot niets kunnen leiden.

Aanbevelingen

Uit de bovenstaande tekst mag niet de conclusie worden getrokken dat er geen mogelijkheden zijn om iets aan de situatie te verbeteren en om indirecte maatregelen te treffen die een eventuele invloed van de Aalscholver op het visbestand kunnen beperken. Te denken valt hierbij aan maatregelen die de inrichting van het watersysteem verbeteren. Het IJsselmeer is in de tegenwoordige situatie een verre van volledig ontwikkeld watersysteem. Een groot deel van de ondiepe gebieden is ingepolderd, natuurlijk ondiep oeverge-

bied ontbreekt veelal en de dieptevariatie is zeer gering. Door verbetering van de inrichting op deze punten kan een meer robuuste visstand ontstaan, een verbetering van schuilmogelijkheden en vermindering van de invloed van Aalscholvers op de hoeveelheid vis. Op dit vlak lopen al verscheidene initiatieven: de aanleg van een moeras langs de Houtribdijk, diepe putten, enzovoort. Door uitbreiding van het oevergebied krijgen het broed en de jonge vis betere omstandigheden om zich te ontwikkelen. Door het aanbrengen van diepe putten krijgt de vis de mogelijkheid om te schuilen, ook langdurig in winterse perioden. Immers, Aalscholvers duiken niet dieper dan 10 meter. De grond die het uitdiepen van diepe putten oplevert, kan gebruikt worden om meer ondiep oevergebied aan te leggen.

Samenvatting en conclusies

- De invloed van de Aalscholver op het bestand van de Paling is gering. De Aalscholver vangt maximaal 7,5% van de Paling die de beroepsvisser vangt;
- De aantallen door ervaren vogeltellers getelde Aalscholvers zijn veel lager dan er door de beroepsvissers worden ingeschat;
- Het reduceren van het aantal Aalscholvers is door de Flora- en faunawet niet mogelijk en volgens Natura-2000 ook niet wenselijk;
- Er zijn mogelijkheden om de bestaande vissoorten bescherming en betere kansen te bieden om kleine vissen groot te laten worden door het maken van ondiep natuurlijk oevergebied en diepe putten in het IJsselmeergebied;
- De verbetering van de inrichting van het systeem is echter een weg van de lange adem. Schadevergoeding aan beroepsvissers zou dan een overgangsregeling kunnen zijn.

■ Wim Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, telefoon 033-2983147, e-mail smeets.foto@casema.nl.

LITERATUUR:

- Dam, C. van, A.D. Buijsse, W. Dekker, M.R. van Eerden, J.G.P Klein Breteler, R. Veldkamp (1995):** Aalscholvers en beroepsvisserij in het IJsselmeer, het Markermeer en Noordwest-Overijssel. IKC Natuurbeheer, nummer 19, Wageningen.
- Mous, P.J. (2000):** Interactions between fisheries and birds in IJsselmeer, The Netherlands. CIP-DATA, Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
- Dekker, W. (2007):** Report on the eel stock and fishery in The Netherlands in 2006. Annex to FAO/ICES 2007. FAO European Inland Fisheries Advisory Commission; International Council for the Exploration of the Sea. Report of the 2007 session of the Joint EIFAC/ICES Working Group on Eels. Bordeaux, 02-07 September 2007. EIFAC Occasional Paper. No. XX, ICES CM 2007/ACFM:XX. Rome, FAO/Copenhagen, ICES. 2007.